

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Oponentský posudek disertační práce

Autor : JUDr. Karel Attl

Téma : Aktuální otázky rodiny z právního hlediska

Posuzovaná disertační práce je zpracována v rozsahu 175 stran textu. Okruh použité odborné literatury lze považovat za adekvátní danému druhu kvalifikační práce.

Práce je přehledně rozčleněna na úvod, dále tři části , respektive čtyři (čtvrtou tvoří seznam použitých zdrojů). V úvodu práce autor vysvětluje, že základní metodou celé práce je právní pozitivismus a komparativní srovnání právní úpravy aktuálních otázek rodiny s přirozenoprávní teorií. Právě přirozenoprávní teorii autor upřednostňuje. Část I. pojednává o historickém vývoji právní úpravy rodiny. Autor zde prochází dějinami od starověku až po současnost. Zde lze například souhlasit s autorem, že principy demokratického státu byly porušovány již záhy po skončení II.světové války.

V 50 letech minulého století lze spatřovat snahy o stalinistické uchopení rodiny. Zákon č.94/1963 Sb., o rodině, měl při svém přijetí celou řadu ustanovení tvrdě setrvávající na komunistickém režimu. To však autor nijak zvláště nekomentuje a omezuje se na konstatování o novele z roku 1998 jako o zásadním zlomu. Část II. pojednává o aktuálních otázkách rodiny z právního hlediska. Svým rozsahem i obsahem ji lze považovat za těžiště celé práce. Autor se nejprve zaměřuje na rodinu a její funkce v současné společnosti. Lze zde souhlasit, že např. v České republice je ve srovnání s ostatními státy Evropy neúměrně vysoký počet nařizovaných ústavních výchov. Dále se autor zabývá problematikou rodičovství. Mimo jiné zde uvádí nález

ÚS ČR a věnuje pozornost též mezinárodněprávním dokumentům. Další zkoumanou problematikou jsou právní otázky porodu s utajenou totožností matky, kde se lze rovněž se závěry autora v podstatě ztotožnit. Dalším pojednávaným tématem je asistovaná reprodukce. I zde se objevuje judikát, tentokrát NS ČR. I zde se lze s úvahami autora v zásadě ztotožnit. Nicméně další oblast – babyboxy, vyvolává určité pochybnosti. Citovat přímo v textu poměrně obsáhlé posudky Ústavu státu a práva a doc. Zuklínové nepovažuji formálně za ideální. Jejich přesunutí do přílohy považuji za vhodnější. Posudky jsou v mnohém protikladné. Autor se přiklání k posudku doc. Zuklínové. Já spíše k posudku Ústavu státu a práva, který je nejen širší (obsahuje i trestněprávní otázky), ale zejména z hlediska mezinárodněprávního jej považuji za přesvědčivější. I když autor dodává, že, volně řečeno, statisticky není doložen jejich přínos, přesto se domnívám, že samotná existence a možnost volby a na 50 zachráněných novorozenců musí tento systém dostatečně přirozenoprávně zdůvodnit. Dále se autor zabývá dětmi a jejich postavením v lidské společnosti. Správně dává do popředí Úmluvu o právech dítěte. Škoda, že se na str.126,127 omezuje jen na velmi stručné odkazy. Co například dítě a zdravotní péče? Následně se autor zabývá institutem náhradní matky z pohledu de lege ferenda. Zde byly velmi zajímavé případy (USA – Kalifornie, Francie – Paříž). V obou se jednalo o uplatnění zásady pacta sunt servanda. V práci se sice neobjevují, nicméně to nelze brát k tíži autora. Dále se autor zabývá rodinou a souvisejícími otázkami v novém občanském zákoníku. Část III. Obsahuje cíle, metody a výstupy disertační práce. Zejména analytické výsledky, od str. 153, přinášejí ucelené shrnutí práce. Za připomenutí též stojí návrh definice rodiny de lege ferenda. Práce je ukončena závěrem, který má solidní vypovídací schopnost.

Závěr

Jde o poměrně rozsáhlou, pečlivě zpracovanou práci na zajímavé téma. Autorovi se skutečně podařilo poměrně komplexně zpracovat danou materii. Z práce je patrný zájem o téma i odborná erudice autora snoubící teorii s praxí. Trochu autorovi vyčítám četné odkazy na zákon č.20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu (str. 45, 65, 68, 70, 77,80). Práce je odevzdána v polovině března 2012. Autor již věděl, na str. 77 to konstatuje a odvolává se na novou právní úpravu , která s účinností od 1.4.2012 ruší citovaný zákon. Jde o zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách. Z tohoto důvodu se mi jeví četné odvolávky na původní zákon jako neadekvátní. Celkově však práci považuji za kvalitní.

Předloženou disertační práci doporučuji k ústní obhajobě. Dle mého názoru splňuje požadovaná kritéria. Navrhuji, v případě úspěšné obhajoby, aby byl autorovi udělen titul Ph.D.

Do rozpravy navrhuji : změna pohlaví – vliv na rodinu,dle zákona č.89/2012 Sb., občanského zákoníku

V Praze dne 1.6.2012

Doc. JUDr. Mgr. Josef Salač, Ph.D.

oponent

OPONENTSKÝ POSUDOK NA DIZERTAČNÚ PRÁCU

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Študijný odbor : Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a senioru
Název dizertační práce : Aktuální otázky rodiny z právního hlediska
Rozsah : 186 stránek
Autor : JUDr. Karel Attl
Školitel dizertační práce : doc. JUDr. Senata Radvanová, CSc.
Oponent dizertační práce : prof. et doc. JUDr. Robert Vlček, PhD., MPH

Autor dizertační práce si dal za cíl analyzovat vliv práva na postavení rodiny na území České republiky v současnosti a v historickém kontextu a potvrdit či vyvrátit hypotézu, podle které absence definice rodiny v českém právním řádku neprospívá rodině.

V první části dizertační práce autor předstírá historický exkurz do právní úpravy vývoje rodiny od starověku po současnost, přičemž zdůrazňuje vymizení definice pojmu rodina z Občianskeho zákonníka a jeho následky na současný stav rodiny.

V druhé části autor nastoluje aktuální otázky rodiny, autor tu rozoberá okrem tradiční rodiny aj iné formy spoluzitia, kladne hodnotím, že sa tu autor zaoberá aj oblasťami, ktoré sú rozporuplné, prípadne právom neupravené.

V kapitole 3 Rodičovstvo a jeho význam autor poukazuje na nesúlady zákona o rodine a to v časti určenia šesťmesačnej prekluzívnej lehoty na popretie otcovstva manželovi matky, ktorému svedčí otcovstvo podľa prvej domnienky otcovstva, tento nesúlady opiera o Nález Ústavného súdu zo dňa 8.7.2010 č.j. Pl. ÚS 15/09, ktorý túto lehotu zrušil a tiež o rozhodovaciu činnosť Európskeho súdneho dvora pre ľudské práva, podľa ktorého pri určovaní prekluzívnych lehôt na popretie otcovstva jednotlivými štátmi je potrebné hľadať rovnováhu medzi právami dieťaťa a otca.

V kapitole 4 Pôrod s utajenou totožnosťou matky autor kriticky hodnotí nesystémovosť právej úpravy, ktorá vznikla včlenením tejto otázky do z.č. 372/2011 Sb. O zdravotníckych službách a tiež diskrimináciu detí narodených mimo manželstva, nakoľko podľa platnej právej úpravy utajiť totožnosť pri pôrode nemôže žena, ktorej manželovi svedčí prvá domnienka určenia otcovstva. Existujúcej právej úprave autor tiež vytýka absenciu akejkoľvek právej úpravy uvedeného inštitútu v súkromnom práve a tiež v pripravovanom Občianskom zákonníku.

V kapitole 5 Asistovaná reprodukcia autor kriticky hodnotí absenciu súkromnoprávej úpravy tejto problematiky, tiež nejasnosť pojmov a nedostatočnosť

formulovania podmienok pre možnosť uskutočnenia asistovanej reprodukcie, ktorá ostala neprekonaná aj v novoprijatom z.č. 373/2011 Sb. O špecifických zdravotníckych službách, účinnom od 1.4.2012, ktorý tieto problémy podľa autora tiež nerieši.

V kapitole 6 venovanej otázke baby boxom sa autor zamýšľa nad tým, či je možné prevádzkovať baby boxy bez existujúcej právnej úpravy, alebo nie. Autor predkladá dva právne názory na túto problematiku, pričom vyjadruje názor, podľa ktorého bez príslušnej právnej úpravy nie je možné zabezpečiť ich prevádzku, čo opiera aj o výzvu OSN pre práva dieťaťa zo dňa 22.6.2011, ktorá vyzvala Českú republiku k uzavretiu baby boxov, nakoľko ich existencia odporuje medzinárodnému Dohovoru o právach dieťaťa.

V kapitole 8 sa autor zaoberá otázkou náhradnej matky, tzv. „prenájmu maternice“, t.j. vynoseniu dieťaťa inou ako biologickou matkou. Autor sa v tejto časti práce zaoberá právnymi aspektmi úvah o zavedení inštitútu náhradnej matky z pohľadu de lege ferenda, pričom predostiera svoj kritický názor k danej problematike.

Po formálnej stránke je práca spracovaná na výbornej úrovni v stanovenom rozsahu a pri zachovaní všetkých predpokladov a náležitostí požadovaných pre tento druh prác.

Voľbu témy je možné hodnotiť pozitívne z dvoch dôvodov. Prvým je pretrvávanie absencie definície rodiny v právnom poriadku a z toho vyplývajúceho dopadu na široké vrstvy. Druhým je potreba reformy rodinného práva a zabezpečenia ďalších zdôvodnených návrhov de lege ferenda. Autor v predloženej práci prezentuje svoje názory vo forme odporúčaní de lege ferenda, ktoré by mali predstavovať vyústenie jeho vedeckého bádania v oblasti rodinného práva. Práca tak vytvára sľubný základ pre ďalšie vedecké skúmanie autora v tejto oblasti.

Voľba témy bola vyvážená použitím správnych vedeckých metód. Autor preukázal schopnosť sústrediť sa na skúmané problémy, tieto popisovať a analyzovať a formulovať návrhy de lege ferenda. Z predloženej práce je zrejmá schopnosť autorovho vlastného logického myslenia, nekonvenčného a tvorivého prístupu, analytického a kritického prístupu a schopnosť samostatne vedecky pracovať.

Na ústnej obhajobe navrhujem, aby sa autor vyjadril k nasledovným otázkam:

„Uvedte, aké zmeny v novoprijatom Občianskom zákonníku by ste odporúčali z pohľadu rodinného práva a rodiny, svoj názor zdôvodnite“.

Na záver ako oponent dizertačnej práce konštatujem, že práca svojim obsahom a formou vypracovania je hodnotená vysoko kladne a odporúčam ju na ústnu obhajobu.

V Bratislave 12.05.2012

.....
prof. et doc. JUDr. Robert Vlček, PhD., MPH

Posudok oponenta dizertačnej práce.

Meno oponenta: Doc. MUDr. Jozef Mikloško, PhD.

Meno: JUDr. Karel Attl

Názov práce: Aktuální otázky rodiny z právního hlediska.

Rodina sa v súčasnej sociálno – hospodárskej kríze čoraz viac stáva významným predmetom záujmu celosvetovej spoločnosti. Neustále stúpa počet rodín, ktoré sú pod veľkým tlakom, bohužiaľ mu nedokážu čeliť a tak zlyhávajú vo svojich základných funkciách a ani vyspelý sociálno – právny štát im nedokáže pomôcť. Legislatíva chrániaca rodinu a jej postavenie v štáte nestíha reagovať na neustále meniace sa podmienky a zákonodarcovia by mali pružnejšie reagovať na tieto zmeny a mali by tejto problematike venovať zvýšenú pozornosť.

Cieľom dizertačnej práce bolo analyzovať vplyv práva na sociálne postavenie rodiny na území dnešnej Českej republiky v súčasnosti i historickom kontexte a zamerať sa na to, či absencia definície rodiny v českej legislatíve prospieva alebo nepospieva rodine ako sociálnemu základu spoločnosti .

Z tohto pohľadu je téma vysoko aktuálna a v celej spoločnosti dôležitá a sledovaná. Dnešná rodina musí byť dostatočne legislatívne chránená, inak nevydrží celospoločenský tlak a nebude môcť plniť funkciu základnej bunky našej spoločnosti. Autor v celej dizertačnej poukazuje na tieto ale iné dôležité skutočnosti, ktoré nie sú legislatívne ukotvené v českej legislatíve, ale podľa autora by mali byť. Napr. poukazuje na zmysel a význam „Babyboxov“, ktoré v Čechách neexistujú a podľa autora je to v rozpore s medzinárodnou právnou úpravou a ostatnými dôležitými dokumentmi chrániacimi hlavne právo dieťaťa na narodenie, meno, právo poznať svojich rodičov, právo na ich starostlivosť a pod. Ďalej poukazuje na stav náhradného rodičovstva, na prekážky jeho rozmachu, zaráža ho najviac diskutovaná otázka financovania náhradného rodičovstva, čo podľa autora nie je dobrým signálom. Rozoberá status manželstva a rodičovstva v kontexte podľa autora nedostatočnej legislatívnej úpravy v oblasti rodinného práva v Čechách a na dopad do sociálnej oblasti.

Práca má 186 strán. Autor rozdelil dizertačnú prácu na 4 časti, ktoré obsahujú niekoľko kapitol a podkapitol. Nezvyklé formálne spracovanie vzhľadom na tento typ práce. V prvých dvoch častiach veľmi podrobne a zaujímavo spracovaných sa zameriava na aktuálne otázky rodiny z právneho hľadiska a nahliada do historického vývoja právnej úpravy rodiny s dopadom do sociálnej oblasti. Tretia časť popisuje cieľ, metódy a výstupy dizertačnej práce, konštatuje pozitívne i negatívne úlohy práva v tomto procese a jeho dopad do spoločnosti i v poslednej uvádza zoznam použitých zdrojov, kľúčové slová a použité skratky.

Odborná úroveň textu práce je veľmi vysoká. Oceňujeme, že si autor vybral tému zo svojej dlhoročnej praxe, čo vytvára predpoklad, že vnesie do problematiky svoj pohľad, skúsenosti a konkrétne návrhy na zlepšenie. V závere práce autor odporučil niekoľko zmien v legislatíve týkajúcej sa nielen postavenia a podpory rodiny a inštitúcií s ňou súvisiacich, ale aj v oblastiach, ktoré sú v bežnom živote úzko prepojené s inštitútom rodiny ako stability a základnej stavebnej bunky v každom štáte.

Musíme konštatovať, že práca je písaná čisto z právneho pohľadu, predsa len by mal byť zvýšený dôraz na sociálny kontext, aj keď ako autor píše v úvode, že ide o „objednávku“ zo strany fakulty „spracovať aktuálne otázky rodiny z právneho hľadiska“ s dopadom do sociálnej oblasti. Taktiež musíme konštatovať, že autor v rámci citácií nevyužíva žiadne zahraničné zdroje.

V týchto súvislostiach hodnotím dizertačnú prácu vysoko pozitívne. Autor práce JUDr. Karel Attl patrí k odborníkom v otázke práva, má vlastnú advokátsku kanceláriu a vyučuje občianske a spotrebiteľské právo na Juhočeskej univerzite v Českých Budějoviciach.

Po formálnej stránke je potrebné upozorniť na niektoré drobné nedostatky. Spracovanie problému tvorí dobrú východiskovú bázu pre zavedenie do praxe. Práca je inak prehľadným zhrnutím tematicky súvisiacich okruhov, oceňujem prehľadne komponovaný záver a odporúčania pre prax.

Komplexne posudzovaný koncept dizertačnej práce vyhovuje všetkým nárokom, ktoré sú na takýto typ práce kladené, preto doporučujem návrh prijať na obhajobu.

prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD.

Bratislava, 28.5.2012

Posudek oponenta disertační práce

Student: JUDr. Karel Attl

Název práce: Aktuální otázky rodiny z právního hlediska

školitel: Doc. JUDr. Senta Radvanová, CSc.

oponent: JUDr. Bohuslav Petr, Ph.D.

Vlastní hodnocení:

1. Rozsah práce, prameny a aktuálnost problematiky

Předložená disertační práce je zpracována v rozsahu 175 stran textu. Odkazy jsou řádně prováděny. Okruh použité odborné literatury lze vzhledem k druhu vědecké práce pokládat za adekvátní. Autor pracoval s rozsáhlou domácí literaturou, když využíval i starší prameny. Autor rovněž vhodně pracoval i s judikaturou českých soudů a dokonce i s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Z práce je zřejmé, že autor se perfektně orientuje i v příslušných mezinárodních smlouvách vztahujících se k danému tématu. Aktuálnost tématu plyne z překonanosti právní úpravy rodinného práva, které po změně společenských poměrů po roce 1989 zůstala na okraji zájmu legislativních orgánů. Dílčí a nesystémově přijímané právní předpisy upravující okrajová témata (porody s utajovanou totožností matky, asistované reprodukce) pak zapadají do společenského procesu rozvolňování tradiční rodiny a ústupu od jejích hodnot.

2. Stanovené cíle disertační práce (splnění cílů)

Práce je rozdělena na 4 části, z nichž stěžejní z hlediska disertačního záměru jsou druhá a třetí část. Velmi cenné jsou partie věnované právním otázkám porodu s utajenou totožností matky, asistované reprodukci, problematice babyboxů či institutu tzv. náhradní matky.

Cílem disertační práce je analýza vlivu práva na postavení rodiny na území dnešní České republiky, přičemž jde o potvrzení či vyvrácení hypotézy, že absence definice rodiny v českém právním řádu rodině neprospívá. Metodou práce je hloubková analýza právních předpisů a jejich komparace se zahraničně právními úpravami, jakož i interpretace standardními právně teoretickými postupy. Autor kriticky glosuje negativní společenské jevy v oblasti rodičovství a rodiny. De lege ferenda formuluje i vlastní definici rodiny za pomoci mezinárodně právních dokumentů, vnitrostátního právního řádu, jakož i české a evropské judikatury. Kromě rodiny a rodinného poměru formuluje i institut poměru obdobnému poměru rodinnému.

Cíl disertační práce považuji za naplněný a hypotézu za potvrzenou.

3. Nové poznatky, které byly dosaženy v disertační práci

Práce je poměrně podrobnou analýzou právní úpravy rodinného práva, v němž více méně 70 let chybí definice pojmu rodiny. Jednou z požadovaných rolí práva je působit na právní vědomí obyvatel státu. Právní vědomí občanů o rodině a jejích funkcích o společnosti je tak velmi povrchní, a stávající právní úprava tak otvírá prostor pro laické názory. Autor práce zjistil, že nikoliv legislativní orgány, ale pouze Ústavní soud České republiky ve svých nálezech akcentuje, že rodina je primárně založena na příbuzenství a biologických vazbách. Ústavní soud ČR při absenci definice pojmu rodiny v českém právním řádu tak aplikuje mezinárodně-právní dokumenty a judikaturu ESLP.

4. Připomínky mám – nemám

5. Závěr (hodnocení)

Práce je psána čtivým jazykem a je logicky strukturována. Za situace, kdy práce vznikala v období dramatických změn v oblasti rodinného práva v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku, se autorovi podařilo zhostit se deklarovaného cíle velmi zdařilým způsobem. Autor prokazuje schopnost vlastních právních názorů, které dokáže podložit argumenty. Práce přináší cenné a často nové pohledy na problematiku aktuálních otázek spojených s rodinou a rodičovstvím, jakož i postavení dětí v lidské společnosti. Autor dokáže své myšlenky podložit odbornou literaturou, jakož i judikaturou, přičemž významné je i to, že část práce byla již v minulosti publikována v recenzovaných odborných časopisech. Celkově proto práci hodnotím velmi kladně, doporučuji její ústní obhajobu, kde by autor mohl stručně doplnit práci o konfrontaci svých závěrů s textem schváleného nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Na základě shora uvedeného doporučuji autorovi udělení akademického titulu Ph.D. ve vědním oboru „Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů“.

V Českých Budějovicích dne 18. května 2012

JUDr. Bohuslav Petr, Ph.D.

oponent

předseda Krajského soudu v Českých Budějovicích a vedoucí katedry Bezpečnostně právních studií VŠERS, o.p.s. v Českých Budějovicích